

Conny Andersson deltog i tre krig för demokratins sak

Drygt 500 svenskar deltog i det spanska inbördeskriget, 1936-39, och slogs på det spanska folkets sida mot Franco och fascismen. En tredjedel av svenskarna stupade och många sårades.

Conny Andersson, 22 år, gav sig iväg på nyårsaf-ton 1936, av politisk övertygelse.

Ingrid Andersson berättar om hur hennes man livet igenom kämpade för demokrati. Båda var aktiva i SSU, det socialdemokratiska ungdomsförbundet, sedan 15-16-årsåldern och träffades i ungdomsklubben.

Först kvällen före avresan fick Ingrid ta del av Connys planer men hon tyckte att han gjorde rätt.

Några månader efter kom lagen som förbjöd svenska medborgare att resa till Spanien. De flesta som åkte var kommunister och Conny Andersson var en bland några enstaka socialdemokrater.

Att resa som frivillig till Spanien och kämpa med vapen i hand var naturligtvis riskfyllt. Conny Andersson blev sårad två gånger innan han skickades hem i augusti 1937. Majoriteten av svenskarna återvände först året därpå, i krigets slutfas, när den spanska regeringen meddelade Nationernas Förbund att alla utländska, frivilliga skulle hemförlovas.

Detta var ett strategiskt beslut. Den spanska regeringen hoppades härigenom att även de tyska och italienska styrkorna som kämpade på Francos sida skulle tvingas att dra sig ur kriget. Dessutom fanns det en för-

hoppning om att den så kallade noninterventionspoli-tiken skulle hävas vilket dock inte skedde.

Storbritannien, Frankrike och en rad andra stater, däribland Sverige, vägrade även i fortsättningen att sälja vapen till den spanska regeringen.

Den svenska regeringens linje var att icke-inblandning skulle avstyra ett nytt europeiskt storkrig.

Det hindrade inte enskilda människor och organisa-tioner att visa en stark solidaritet. Ingrid berättar om penninginsamlingarna som hon själv deltog i.





Generositeten mot det spanska folket var stor trots att de flesta arbetare hade låga löner.

Utan fackföreningarna och den radikala vänstern hade inte spanienhjälpen fått den omfattning som den faktiskt fick. Engagemanget för Spanien växte till en antifascistisk rörelse som omfattade miljoner människor runt om i världen.

På hedersplats i Ingrids hem står en replik av La Mano, minnesmärket över de spanienfrivilligas insatser. Originalen är placerat på Katarinavägen i Stockholm.

Efter Spanien arbetade Conny Andersson ett tag på Konsum Stockholm innan han gick med som frivillig i Finska Vinterkriget 1939-40. Finlands sak är vår var slagordet 1939. Ryssland hade ställt krav på finländskt territorium men förhandlingarna bröt samman. Så följde det ryska anfallet mot Finland som bröt freden i Norden och gjorde att storkriget ryckte närmare.

Den svenska regeringen hade gjort klart att ett ingripande på Finlands sida inte kunde komma ifråga. Men över 8 000 man ur alla samhällsklasser anmälde sig till frivilligkåren. Förvånansvärt nog lyckades det betydligt mindre Finland hävda sig väl mot stormakten under Vinterkriget.

Conny Andersson hade knappt hunnit återvända från Finland när Norge ockuperades den 9 april 1940 av tyskarna. Ett gäng på 20 personer, däribland Conny, kastade sig omedelbart iväg på eget initiativ för att kämpa på norrmännens sida. De hade inga vapen men fick 5 000 kronor av LO till sovsäckar.

Insatsen i Norge blev ganska begränsad men gruppen hamnade vid ett tillfälle i en häftig strid där Conny sårades.

Efter det tredje kriget, gifte Ingrid och Conny sig 1941 och fick sitt första barn. Samma år anställdes Conny som reporter av norska konsulatet, i själva verket var han kurir.

Under den här tiden hade Conny stor glädje av en gammal jobbkompis på Konsum. De lade pengar i konserverburkar som förseglades på nytt och bars över gränsen till den norska motståndsrörelsen. Den värmländska polisen höll ett öga på aktiviteterna och Conny hamnade i fängelse tillsammans med sina medhjälpare i fjorton dagar. Landsfiskalen i området lär ha varit nazist.

Vad var det som drev din man, Ingrid?

– En viss otålighet, Conny hade ju varit politiskt aktiv sedan unga år. Vi ungdomar var i allmänhet mer offensiva och tyckte att det socialdemokratiska partiet och samlingsregeringen gav efter. Idag har jag större förståelse för de beslut regeringen tog. Det var ett helsike att transitotågen fick gå genom Sverige. Men vad hade man att välja på? Det är lätt att kritisera nu 50 år efteråt. Vilket land vill frivilligt gå med i ett krig?

Conny Andersson dog 64 år gammal 1978.